

VETO ÖVER VINDEN? DET KOMMUNALA VETOTS PÅVERKAN PÅ ATTITYDER TILL POLICYFÖRSLAG FÖR UTBYGGD VINDKRAFT I SVERIGE

SOFIA AXELSSON, SIMON MATTI OCH EMMA PAKKALA

Sammanfattning

Detta kapitel undersöker hur kommuners tidigare beslut om vindkraftsetableringar hänger samman med medborgares attityder till kommunalt inflytande och ekonomiska incitament. Med data från den nationella SOM-undersökningen 2022–2025 och uppgifter om kommunala tillstyrkanden och avslag 2011–2024 analyseras stödet för fyra vindkraftspolitiska förslag: avskaffandet av kommunalt veto, fastighetsskatteintäkter till kommuner från vindkraften, intäktsdelning till närboende samt intäktsdelning till kommuner. Resultaten visar att erfarenhet av kommunala vindkraftsbeslut – oavsett om man sagt ja eller nej till vindkraft – är kopplad till ökat stöd för att låta fastighetsskatten tillfalla kommuner. Invånare i kommuner som både tillstyrkt och avstyrkt vindkraftsprojekt är mer negativa till att avskaffa vetot och mer positiva till intäktsdelning till närboende. Samtidigt spelar ideologi, partisympati och urbanitet en tydlig roll. Sammantaget visar kapitlet att attityder till vindkraftspolitik formas av både lokala erfarenheter och politiska övertygelser, och att ekonomiska incitament kan ha potential att överbrygga delar av det lokala motståndet mot vindkraft.

Det pågående kriget i Ukraina har accelererat den europeiska energikrisen. Samtidigt är Sverige mitt uppe i en omställning mot elektrifiering inom såväl industrin som transportsektorn för att möta framtida utsläppsmål. Tillsammans har detta kraftigt ökat Sveriges behov av, och ambitioner att, producera ny fossilfri energi. Men trots att många svenskar känner en oro för såväl klimatförändringar som stigande elpriser, möter förslag om en utbyggnad av energisektorn i Sverige inte sällan lokalt motstånd. Även om studier som granskar förhållandet mellan den allmänna opinionen, å ena sidan, och policybeslut å den andra i många fall beskriver den politiska responsiviteten som modest, kontextberoende och ojämlig, där politiker tenderar att lyssna mer på mer välbärgade medborgare (Persson, 2023; Schakel, 2021), framgår det också i litteraturen att politiska beslutsfattare rutinmässigt utvärderar och tar intryck av det upplevda opinionsläget (Bolet m.fl., 2023; Ferland, 2018; Burstein, 2003). Kort sagt uppvisar demokratiskt valda representanter, åtminstone gällande vissa policyområden, en tveksamhet att fatta, eller ens föreslå, beslut som går emot den rådande majoritetsopinionen (Lindvall,

2023; Feldman & Hart, 2017; Drews & van den Bergh, 2016). Visserligen är förhållandet mellan opinion och policy komplext, men det tycks som att allmänheten i relativt hög grad såväl noterar, som reagerar på, policyförändringar, vilket i sin tur ger upphov till antingen positiva eller negativa förändringar i opinionen och krav på antingen mer, eller mindre, politik (Soroka & Wlezien, 2010; Wlezien & Soroka, 2012). Detta förhållande till trots ser vi från gång till annan att valda representanter faktiskt fattar beslut som riskerar att uppröra betydande delar av väljarna. Det kan handla om att införa olika ekonomiska styrmedel, tillåta miljö- och samhällsstörande projekt, alternativt reglera beteendet för delar eller hela samhället som svar på en kris. I detta kapitel undersöker vi hur politiska ställningstaganden att antingen avslå eller tillstyrka tillstånd för verksamheter som regelbundet möter lokalt motstånd påverkar den allmänna opinionen. Vi gör så i en kontext där politiska beslut att avslå tillståndsansökningar i hög grad motiveras av en negativ lokal opinion, men där vi trots detta noterar att positiva beslut också fattas trots förekomsten av lokala protester: utbyggnaden av vindkraft i Sverige. Mer specifikt analyserar vi, med data från den nationella SOM-undersökningen 2022–2025, om och i så fall hur en kommuns historia av tillstyrkan och/eller avslag av föreslagna vindkraftsprojekt under perioden 2011–2024 relaterar till medborgares attityder om kommunalt inflytande och lokala kompenstationssystem.

Kommunerna och vindkraftsvetot

Den pågående industriella omställningen till fossilfri produktion, tillsammans med en tilltagande elektrifiering av transportsystemet, ställer stora krav på den svenska energiförsörjningen från fossilfria källor. Bara i norra Sverige, där den industriella omställningen är som mest påtaglig, förväntas det nuvarande energiöverskottet förändras till ett underskott motsvarande 125 terawattimmar år 2045 (SOU 2023:18). Detta innebär också ett tryck från politiken såväl som industrin att kraftigt, och skyndsamt, bygga ut den fossilfria energiproduktionen. Landbaserad vindkraft pekas regelbundet ut som den energikälla som har möjlighet att expandera snabbast och mest kostnadseffektivt, och har den tekniska potentialen att täcka såväl det ökade energibehovet och mer därtill. Men en överlag positiv svensk vindkraftsopinion till trots (Axelsson m.fl., 2024) sker idag inte utbyggnaden av svensk vindkraft i en takt som möter det ökade energibehovet. Ett viktigt skäl till detta är det grundlagsfästa svenska lokala självstyret, där de svenska kommunerna, utöver att finansiera sin egen verksamhet genom skatt och upprätthålla en lokal parlamentarisk struktur för beslutsfattande, har eget mandat att besluta i angelägenheter som berör det egna geografiska området. Ett sådant förhållande, där lokala beslutsfattare äger rådighet över verksamheter inom kommunen, samtidigt som de är ansvariga inför den lokala väljarkåren, gör att kommunala beslut rörande storskaliga industriella projekt inte sällan färgas av hur den lokala, och inte den nationella, opinionen tar

sig uttryck. Och precis som valda beslutsfattare överlag är lokalpolitiker tydligt responsiva till sina väljares åsikter.

Det svenska kommunala självstyret innebär bland annat att kommuner i Sverige, enligt Miljöbalken, ges ett avgörande inflytande över storskaliga etableringar som riskerar att ha betydande påverkan på miljön eller landskapsbilden. I Miljöbalkens 16 kap. 4§ anges det att "Tillstånd till en anläggning för vindkraft får endast ges om den kommun där anläggningen avses att uppföras har tillstyrkt det" (SFS 1998:808). Denna bestämmelse, ibland benämnd som den kommunala vetorätten, innebär konkret att en kommun, fram till dess att Länsstyrelsens Miljöprövningsdelegation har fattat sitt beslut, kan välja att inte ge sin tillstyrkan till en planerad vindkraftspark och därmed omöjliggöra ett positivt tillståndsbeslut. Eftersom utbyggnaden av vindkraft ofta möter motstånd i lokalsamhället, väljer många kommuner att utnyttja sin vetorätt mot föreslagna projekt (Lindvall, 2023). Exempelvis stoppade en avsaknad av kommunal tillstyrkan 64 procent av de aktuella projekten under åren 2020–2024 (Westander & Kaufmann, 2025). Under 2025 var motsvarande andel 86 procent (Westander & Kaufmann, 2026). Samtidigt innebär detta att 14–36 procent av projekten faktiskt erhöll en kommunal tillstyrkan under perioden 2020–2025, trots en utbredd rädsla för exempelvis ljud- och ljusstörningar eller sjunkande fastighetspriser till följd av vindkraftsutbyggnaden, lokala konflikter kring konkurrerande markanvändningsanspråk och en avsaknad av tydliga ekonomiska fördelar för både kommunen och de närliggande hushållen (Ek & Matti, 2015; Suškevičs m.fl., 2019). Frågan är om dessa beslut, oavsett om de tillstyrker en etablering eller inte, faktiskt påverkar den allmänna opinionen kring aktuella vindkraftsfrågor?

Eftersom ett flitigt nyttjande av det kommunala vetot under lång tid har begränsat utbyggnaden av svensk vindkraft, har röster höjts för att avskaffa, eller åtminstone förändra, bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i Miljöbalkens 16 kap. 4§. Denna idé stöts av vindkraftsindustrin som menar att den nuvarande möjligheten till ett sent kommunalt veto gör processen såväl oförutsägbar som rättsosäker. Frågan om det kommunala vetots vara eller icke vara splittrar också riksdagspartierna, där Miljöpartiet (MP) tagit tydligast ställning för ett avskaffande i syfte att påskynda utbyggnaden av fossilfri energiproduktion. Sverigedemokraterna, varande det mest vindkraftskritiska partiet lokalt såväl som på riksnivå, har också tydligast försvarat det kommunala vetot offentligt. Debatten kring vetots varande ledde år 2020 till att regeringen Löfven 2 utsåg den tidigare riksdagsledamoten Lise Nordin (MP) som särskild utredare med uppdrag att undersöka förutsättningarna för och konsekvenserna av att upphäva Miljöbalkens krav på kommunal tillstyrkan för vindkraftsanläggningar. Resultatet från utredningen, betänkandet *En rättsäker vindkraftsprövning* (SOU 2021:53) landar i slutsatsen att det grundlagsskyddade kommunala inflytandet inte helt kan avskaffas, men att det däremot finns skäl att förändra det. Utredningens slutsatser ledde fram till propositionen *Tidigt kommunalt ställningstagande till Vindkraft* (Prop. 2021/22:210) som emellertid röstades

ner av en riksdagsmajoritet bestående av Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Det kommunala vetot lever således än så länge kvar, stöttat av en majoritet av riksdagsledamöterna, och nyttjas därtill frekvent av de svenska kommuner där tillstånd för vindkraftsetablering söks. Men vad tycker egentligen kommuninnevånarna själva i frågan – och har deras attityder något samband med hur kommunen tidigare valt att nyttja, eller inte nyttja, sin vetorätt? I detta kapitel försöker vi att ge ett svar på denna fråga.

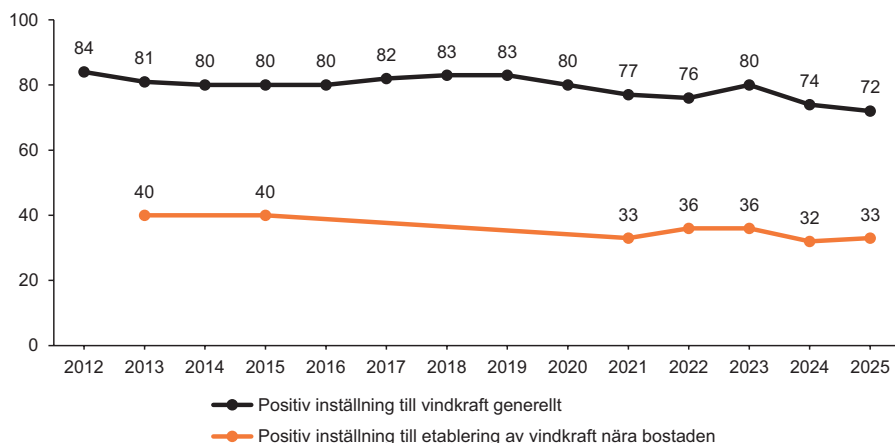
En parallell debatt avser möjligheterna att, snarare än att helt avskaffa det kommunala vetot, förmå kommunerna att nyttja det i lägre grad genom införandet av incitament riktade antingen till kommunen där vindkraft lokaliseras, eller till de närboende som direkt påverkas av vindkraftsetableringar. I tidigare studier (se exempelvis Lindvall, 2023) framkommer det att kommuner väljer att inte tillstyrka vindkraft av ett antal skäl. Två centrala argument rör dels det upplevda lokala motståndet, dels avsaknaden av kommunala intäkter från vindkraft som lokaliseras inom kommunens gränser. Införandet av någon form av ekonomiska incitament kan därmed vara ett sätt att lösa ett eller båda problemen, något som inte minst den statliga utredningen *Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften* (SOU 2023:18) kommit fram till. Fram till nyligen har Sverige inte haft någon reglerad offentlig incitamentsmodell när det gäller vindkraft, till skillnad från våra nordiska grannländer Norge, Danmark och Finland, men i februari 2026 beslutade regeringen att kommuner med vindkraft ska få ekonomiskt stöd till ett värde som motsvarar den statliga fastighetsskatten från vindkraftsanläggningar för åren 2025, 2026 och 2027, ett löfte som avgavs redan i budgetpropositionen 2024. Ytterligare ett incitament, men riktat till närboende snarare än kommunen, föreslås i Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria *Intäktsdelning från vindkraftsanläggningar – Kompletterande promemoria till betänkandet Värdet av vinden* (SOU 2023:18) (KN2025/02059). Förslaget, som förväntas träda i kraft den 1 juli 2026, innebär att boende inom en viss radie från ett vindkraftverk ska ges rätt till ersättning från verksamhetsutövaren. Hur stor ersättningen blir avgörs dels av de årliga intäkterna från en anläggning, dels av hur nära anläggningen ligger till bostaden. Vilken typ av ersättning som svenskarna föredrar och om synen på ersättningsform påverkas av ens kommuns tidigare agerande under tillståndsprövningen är ytterligare frågor som detta kapitel adresserar.

Vindkraftsopinionen i Sverige

Att vara positiv till vindkraft i allmänhet är inte detsamma som att vara positiv till specifika vindkraftsetableringar (Bell m.fl., 2013), vilket figur 1 tydligt visar. Vi kan notera att stödet för vindkraft i Sverige generellt är mycket högt; sedan 2012 har andelen som är mycket eller ganska positiv till vindkraft ofta legat över 80 procent. På senare tid har stödet sjunkit något – från 80 procent 2023 till 74

procent 2024 för att slutligen landa på 72 procent 2025. Tittar vi på de som får ta ställning till etablering av vindkraft nära den fasta bostaden ser det annorlunda ut: endast en tredjedel av svenskarna säger sig vara mycket eller ganska positiva till detta under 2025, och resultaten är relativt stabila över tid. Förhållandet mellan de båda indikatorerna är också stabila över tid: det skiljer ca 40 procentenheter mellan de som är positiva till vindkraft som energikälla i allmänhet och de som är positiva till vindkraftsetablering nära sitt hem. Denna diskrepans indikerar att lokalt motstånd mot vindkraft är ett potentiellt problem för en expansiv vindkraftspolitik, vilket flertalet rapporter och studier också tydligt pekar på (SOU 2023:18; Lindvall, 2023).

Figur 1 Positiv inställning till vindkraft och vindkraftsetablering nära bostaden, 2012–2025 (procent)

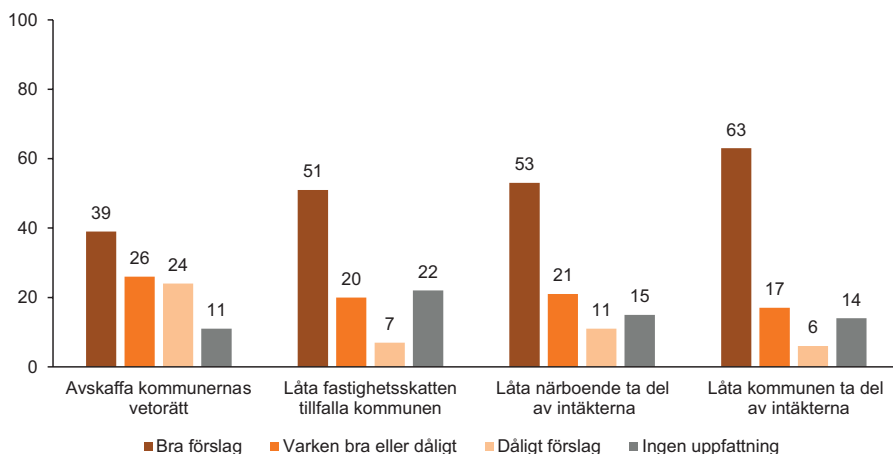
Kommentar: Frågan om inställning till vindkraft löd *Allmänt sett, vilken är din inställning till följande energikällor? Vindkraft*. Frågan om inställning till vindkraftsetablering löd *Hur ställer du dig till etablering av vindkraft... I närheten av din fasta bostad?* Svarsalternativen löd *Mycket positiv, Ganska positiv, Varken positiv eller negativ, Ganska negativ, Mycket negativ* samt (endast för frågan om inställning till vindkraft) *Ingen uppfattning*. Figuren visar andelarna *Mycket positiv* och *Ganska positiv* till vindkraft samt etablering till vindkraft nära bostaden. Frågan om inställning till vindkraft har ställts årligen sedan 2012, medan frågan om vindkraftsetablering har ställts enstaka år sedan 2000. Samtliga som har besvarat frågan ingår i procentbasen. Antalet svarspersoner för den undersökta tidsperioden varierar mellan ca 1 450 och 1 850.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2012–2025.

Vad tycker då svenska folket – där en majoritet är positiva till vindkraft, men färre vill ha vindkraft nära hemmet – om olika incitament och förslag som syftar till att underlätta för ökad etablering av vindkraft? Figur 2 redovisar svarfs fördelningen för fyra olika förslag för år 2025: 1) avskaffa kommunernas möjlighet att säga nej

till etablering av ny vindkraft (ofta benämnd som den kommunala vetorätten), 2) låta fastighetsskatten från vindkraften tillfalla kommunerna i stället för staten, 3) låta närboende bli tilldelade en del av intäkterna från vindkraften, och 4) låta kommunerna bli tilldelade en del av intäkterna från vindkraften. De tre första förslagen har ställts i den nationella SOM-undersökningen under de senaste fyra åren, 2022–2025. Det fjärde förslaget är nytt för 2025. T-tester visar att det inte finns några signifikanta skillnader i medelvärde mellan 2024 och 2025 för de tre förslagen där vi har tillgång till tidsseriedata.

Figur 2 *Inställning till fyra olika vindkraftsförslag, 2025 (procent)*

Kommentar: Samtliga förslag ingår i samma frågebatteri som löd *Vilken är din åsikt om följande förslag? Avskaffa kommunernas möjlighet att säga nej till etablering av nya vindkraftverk, Låta fastighetsskatten från vindkraften tillfalla kommunerna i stället för staten, Låta de som bor närmast vindkraftverk bli tilldelade en del av intäkterna och Låta kommuner med vindkraft bli tilldelade en del av intäkterna*. Svarsalternativen löd *Mycket bra förslag, Ganska bra förslag, Varken bra eller dåligt förslag, Ganska dåligt förslag, Mycket dåligt förslag* och *Ingen uppfattning*. I figuren har andelarna *Mycket bra förslag* och *Ganska bra förslag* slagits ihop till *Bra förslag*, och *Mycket dåligt förslag* och *Ganska dåligt förslag* har slagits ihop till *Dåligt förslag*. Samtliga som har besvarat frågan ingår i procentbasen. Antalet svarspersoner varierar mellan 1 734 och 1 743 för de olika förslagen.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Det mest populära förslaget är det som handlar om intäktsdelning till kommunerna där hela 63 procent tycker att förslaget är bra. Endast en mycket liten andel, 6 procent, tycker att förslaget är dåligt. 17 procent tycker att förslaget varken är bra eller dåligt, och nästan lika många (14 procent) har ingen uppfattning. Vidare anser drygt hälften (53 procent) att intäktsdelning till närboende är ett bra förslag. Ungefär en femtedel (21 procent) tycker att förslaget varken är bra eller dåligt

och drygt en tiondel (11 procent) är av uppfattningen att förslaget är dåligt. 15 procent anser att de inte har någon uppfattning om intäktsdelning till de som bor i närheten av vindkraftverk. Ungefär hälften (51 procent) är positiva till förslaget att låta fastighetsskatten tillfalla kommunerna i stället för staten, ett förslag som flera av våra grannländer redan implementerat. En femtedel (20 procent) förhåller sig neutrala och endast en minoritet på 7 procent tycker att förslaget är dåligt. Däremot är det desto fler, 22 procent, som inte säger sig ha någon uppfattning om förslaget. Avskaffandet av det kommunala vetot är det förslag som det råder mest delade meningar om under 2025. Flest, 39 procent, anser att det är ett bra förslag, medan ungefär en fjärdedel av de svarande anser att förslaget antingen är varken bra eller dåligt (26 procent) eller dåligt (24 procent). En dryg tiondel (11 procent) har ingen uppfattning i frågan.

Vi kan alltså konstatera att mer än hälften av svenskarna ställer sig positiva till tre incitamentsförslag: intäktsdelning till kommuner samt närboende från vindkraftsproduktionen och skatteintäkter till kommer från vindkraftsanläggningar. Mer skeptisk är man däremot till avskaffandet av det kommunala vetot. Detta är heller inte ett incitamentsförslag, utan ett styrmedel för att underlätta etablering av mer vindkraft i Sverige, givet det stora antalet avslag på ansökningar om etableringar. Mot bakgrund av detta blir det därför intressant att närmare analysera hur användandet av det kommunala vetot påverkar inställningen till de olika förslagen, i synnerhet de tre incitamentsförslagen.

Hur påverkar användandet av det kommunala vetot olika vindkraftsförslag?

För att besvara denna fråga använder vi oss av linjära regressionsmodeller, så kallade *ordinary least squares*-modeller (OLS). Beroendevariabler är de fyra förslagsfrågorna. Eftersom tre av fyra förslag ställts under fyra år poolar vi svaren från dessa år för att få ett större underlag.

Vår huvudsakliga oberoende variabel är användandet av tillstyrkan för vindkraftsprojekt bland svenska kommuner, som baseras på data från Westander (2025). Från tabell 1 kan vi utläsa att 136 av Sveriges 290 kommuner tagit ställning till vindkraftsprojekt sedan 2011. Från detta år har 104 kommuner godkänt vindkraftsprojekt, 73 har avslagit vindkraftsprojekt och 41 kommuner har både godkänt och avslagit projekt. Genom dessa data har vi skapat en kategorisk variabel där kommunerna kategoriseras baserat på om 1) de inte har beslutat om vindkraft alls, 2) har beslutat om vindkraft och har tillstyrkt projekt, 3) har beslutat om vindkraft och har avstyrkt projekt, och 4) har beslutat om vindkraft och har både tillstyrkt och avstyrkt projekt.

Tabell 1 Beslut om vindkraft bland svenska kommuner, 2011–2024 (frekvens)

	Antal kommuner	Antal kommuner tillstyrkan = ja	Antal kommuner tillstyrkan = nej	Antal kommuner tillstyrkan = ja och nej
Beslutat om vindkraft sedan 2011	136	104	73	41
Ej beslutat om vindkraft sedan 2011	154	0	0	0
Antal kommuner	290	104	73	41

Kommentar: Tabellen redovisar hur många av Sveriges 290 kommuner som beslutat om vindkraft sedan 2011, samt hur många kommuner som tillstyrkt, avstyrkt, och både tillstyrkt och avstyrkt ansökt vindkraftprojekt mellan 2011–2024.

Källa: Westander 2025.

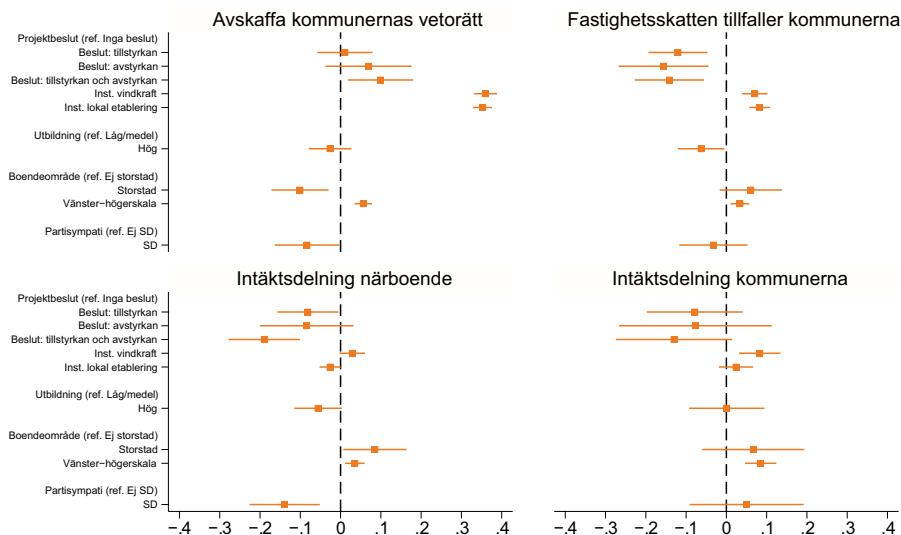
Två ytterligare oberoende variabler vi använder oss av är de som redovisas i figur 1. Det vill säga, inställning till vindkraft som energikälla generellt samt inställning till vindkraftsetablering nära bostaden eftersom vi från tidigare studier känner till att dessa påverkar ens inställning till olika styrmedel som har med vindkraft att göra (Axelsson m.fl., 2025; Axelsson m.fl., 2024).

Därtill inkluderar vi ett antal kontrollvariabler i analysen, som i tidigare studier visats ha påverkan på människors åsikt om vindkraft. Vi vet exempelvis att högutbildade och boende i storstad i högre grad är mer positiva till vindkraft (Axelsson, 2025). Detsamma gäller personer som placerar sig till vänster på den politiska vänster-högerskalan. Ju längre till vänster, desto mer positiv till vindkraft. Eller, om man vill, ju längre till höger, desto mer negativ till vindkraft. Sverigedemokraterna är det parti i riksdagen som är mest kritiskt till vindkraft och de personer som röstar på eller sympatiserar med – det vill säga, anger att Sverigedemokraterna är det parti de tycker bäst om – är generellt mer negativa till vindkraft än andra partiers sympatisörer (Axelsson, 2025).

I våra analyser kontrollerar vi således för huruvida man har hög utbildning eller ej, bor i storstad eller ej, placering på den politiska vänster-högerskalan, och huruvida man sympatiserar med Sverigedemokraterna eller ej.

Figur 3 visar resultatet från fyra separata regressionsmodeller. Varje fyrkant i grafområdet representerar en regressionskoefficient och de horisontella linjerna som skär tvärs igenom varje fyrkant representerar konfidensintervallet. Om konfidensintervallet snuddar vid den streckade vertikala linjen i mitten av grafområdet är resultatet inte signifikant. Om koefficienterna är placerade till vänster om den streckade linjen tycker man att förslaget är bättre och om koefficienter är placerade till höger tycker man att förslaget är sämre. Låt oss nu gå igenom resultaten för varje modell, som representerar ett specifikt vindkraftsförslag, i tur och ordning.

Figur 3 Inställning till fyra olika vindkraftsförslag, 2022–2025
(ostandardiserade regressionskoefficienter)

Kommentar: Figuren visar de ostandardiserade regressionskoefficienterna från fyra olika OLS-modeller. Utbildningsvariabeln har kodats om så att de med hög utbildning = 1, medan de med låg/medel utbildning = 0. Boendeområdesvariabeln har kodats om så att de som bor i storstad = 1 medan de som bor i stad, tätort, och landsbygd = 0. Partisynpativariabeln har kodats om så att de som sympatiserar med SD = 1, medan de som sympatiserar med något av sju övriga riksdagspartier = 0. Modellen där förslaget att låta fastighetsskatten från vindkraftverk tillfalla kommunerna används som beroende variabel är baserad på 4 134 svarspersoner. Modellen där förslaget om intäktsdelning till närboende används som beroende variabel är baserad på 4 645 svarspersoner. Modellen där förslaget om intäktsdelning till kommunerna används som beroende variabel är baserad på 1 249 svarspersoner.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022–2025.

Vi börjar med förslaget att avskaffa kommunernas möjlighet att säga nej till etablering av ny vindkraft. Att bo i en kommun där man både godkänt och avslagit vindkraftsprojekt ökar sannolikheten för att man ska tycka att det förslaget är sämre, jämfört med att bo i kommuner som inte tagit några beslut alls. Ju mer negativ inställning man har till både vindkraft generellt och till etablering av vindkraft nära bostaden, desto sämre tycker man dessutom att förslaget att ta bort det kommunala vetot är. Vidare kan vi konstatera att ju längre till höger man står, desto sämre tycker man om förslaget.

För förslaget att låta fastighetsskatten från vindkraftverk tillfalla kommunerna istället för staten, ser vi tydliga effekter från vilka beslut de kommuner som respondenterna tillhör har fattat om vindkraftens vara eller icke-vara. I jämförelse med de kommuner som inte fattat beslut om vindkraft, är de kommuner som enbart

tillstyrkt, de kommuner som enbart avslagit beslut, samt de kommuner som både tillstyrkt och avstyrkt projekt mer positiva till förslaget. Det vill säga, att ha varit inblandad i någon sorts beslutsprocess på kommunnivå ökar sannolikheten att tycka att förslaget är bättre. Även här noterar vi att de som är mer skeptiska till vindkraft generellt och till vindkraft nära bostaden också är mer skeptiska till förslaget. Vi ser också effekter från placering på vänster-högerskalan, där de som placerar sig till höger politiskt är mer sannolika att tycka att förslaget är sämre än de som placerar sig till vänster.

Vad förslaget om intäktsdelning till närboende beträffar så noterar vi att de som bor i kommuner som enbart godkänt vindkraftsprojekt, och som både godkänt och avslagit projekt är mer sannolika att tycka att förslaget är bättre jämfört med de som bor i kommuner som inte fatta något beslut om vindkraft alls. Vare sig inställning till vindkraft eller etablering av vindkraft nära bostaden påverkar inställningen till närboendes rätt till intäktsdelning, det gör däremot boendeområde. Storstadsbor tycker att förslaget är sämre, jämfört med de som bor mindre urbant. Vidare noterar vi att de som står till höger politiskt är mindre sannolika att tycka att förslaget är bättre jämfört med de till vänster. Däremot är de som sympatiserar med Sverigedemokraterna *mer* positiva till förslaget om att låta närboende ta del av intäkterna från vindkraftsproduktionen jämfört med alla andra partisympatisörer. Detta trots att Sverigedemokraternas väljare generellt placerar sig längre ut till höger på vänster-högerskalan.

Slutligen, att bo i en kommun som har fattat beslut kring vindkraft, vare sig det är ett jakande eller nekande beslut eller både och, har ingen bäring på inställningen till förslaget om intäktsdelning till kommunen. I regressionsanalysen av denna fråga är endast två variabler signifikanta: inställning till vindkraft samt placering på vänster-högerskalan. Ju mindre positiv man är till vindkraft, desto mer negativ är man till förslaget att låta kommunen ta del av intäkterna från vindkraften. Och, precis som i de övriga tre regressionsmodellerna, är de som står längre till höger på den politiska vänster-högerskalan mer sannolika att tycka att förslaget är sämre än de som står längre till vänster.

Hur blåser attityderna till policyförslag när vindkraftsfrågan når hemmaplan?

Ambitionen att minska klimatavtrycket genom en tilltagande elektrifiering av samhället och en industriell omställning till fossilfri produktion gör att Sverige står inför stora utmaningar i energiförsörjningen. Vindkraften har potential att utgöra ett viktigt bidrag till att möta det växande behovet av fossilfri energiproduktion. Samtidigt har många svenskar delade uppfattningar om vindkraftens framtid. En tydlig majoritet är visserligen positiva till vindkraft som energikälla, men när frågan gäller en etablering i närområdet minskar andelen positiva markant. Denna skepsis till vindsnurror på hemmaplan märks i praktiken genom att en betydande del av

föreslagna vindkraftsprojekt inte ges nödvändiga klartecken av den kommun där de är lokaliserade, vilket kommunala beslutsfattare i många fall framhåller är en reaktion på den negativa lokala opinionen.

Mot bakgrund av kapitlets utgångspunkt, att politiska beslut både formas av och påverkar den allmänna opinionen, ger resultaten nyanserade svar på frågan om hur kommunala beslut rörande vindkraftsprojekt relaterar till medborgarnas policyattityder. Sammantaget visar analyserna att sambandet mellan lokal beslutspraktik och den allmänna opinionen inte är entydigt utan beroende av vilket styrmedel som står i fokus.

Att bo i en kommun där vindkraftsetablering varit en aktuell fråga som kommunen behövt ta ställning till minst en gång sedan 2011, oavsett om besluten som fattats varit positiva eller negativa, tycks öka stödet för det incitamentsförslag som handlar om att öka de kommunala skatteintäkterna genom att fastighetsskatten för vindkraftverk tillfaller kommunen. Med andra ord är det huruvida kommunen har tagit ställning till vindkraft, snarare än vilket beslut som fattats, som hänger samman med en mer positiv inställning till policyförslaget.

Även om kommuner där vindkraftsfrågan aktualiserats kan tänkas skilja sig från andra kommuner på sätt som också påverkar attityderna till policyförslag, talar det faktum att både positiva och negativa beslut relaterar till ett ökat stöd för att erfarenhet av beslut på hemmaplan förändrar synen på vem fastighetsskatten ska tillfalla. Detta kan vidare tolkas som att lokal politisk exponering för frågan om vindkraftens vara eller icke bidrar till en förståelse för de potentiella ekonomiska fördelarna med vindkraft i kommunen. Att just frågan om hur den statliga fastighetsskatten för vindkraftsinstallationer ska komma kommunerna till del flitigt har debatterats och slutligen blivit politisk verklighet i Sverige, kan också vara en bidragande faktor.

Samtidigt visar motståndet mot att avskaffa det kommunala vetot, där invånare i kommuner som både sagt ja och nej till olika vindkraftsprojekt tycker ett sådant förslag är sämre, att erfarenheter av beslut kring vindkraft även kan förstärka det värde som medborgarna ser i lokalt inflytande. Detta understryker den spänning som existerar mellan nationella intressen på energiområdet och lokalt inflytande i Sverige i dag.

Sammantaget tyder detta på att när vindkraftsetableringar kommer upp på kommunernas dagordning har detta betydelse för medborgarnas inställning till olika policyförslag. I ljuset av det ökade energibehov som Sverige står inför är det viktigt att vara medveten om att medborgarna i de kommuner där vindkraftsetableringar fått både ja och nej från kommunens sida är mer positiva till fortsatt lokalt inflytande samt att skatteintäkter tillfaller kommunen. Bilden av att policyattityder och erfarenhet av politiska beslut om vindkraftsetableringar hänger samman förstärks ytterligare av att boende i dessa kommuner är mer positiva till intäktsdelen till närboende.

Analyserna visar också att kompensationsmodeller såsom intäktsdelning till närboende och till kommunen även potentiellt skulle kunna överbygga lokalt motstånd. Att stödet för sådana förslag inte påverkas av inställningen till etablering av vindkraft i den egna närmiljön tyder på att ekonomiska incitament av detta slag kan uppfattas som legitima även bland mer skeptiska grupper.

Vidare är det viktigt att uppmärksamma att även ideologi och partipolitisk sympati har betydelse för attityderna gentemot incitamentsförslagen. Samtidigt som majoriteten av svenskarna är positiva till de tre förslagen, ser vi att personer som står längre till höger är signifikant mer negativa till dem. En rimlig tolkning av detta är att personer till höger generellt är mindre positiva till vindkraft och att de därför inte är intresserade av någon form av policy som syftar till att underlätta för en utökad vindkraftsetablering.

Intressant nog utmärker sig Sverigedemokraternas partisympatisörer genom att vara mer positiva till förslaget om intäktsdelning till närboende jämfört med andra partisympatisörer. Detta trots att de som står längre till höger på den politiska vänster-högerskalan – något som Sverigedemokraternas partisympatisörer generellt gör – är mer negativa till detta förslag. Detta väcker frågan om det finns utrymme för opinionsförändringar inom denna mer skeptiska del av väljarkåren, Sverigedemokraternas väljare, bland annat genom att satsa på kompensation för närboende vid etablering av vindkraft.

Utforskar vi resultaten från ett annat perspektiv framträder ytterligare en pusselbit i attitydformationer kring vindkraft i Sverige. Att bo i någon av landets tre storstäder hänger samman med en mer negativ inställning till det kommunala vetot samt ett minskat stöd för intäktsdelning till närboende. En möjlig förklaring är att utbyggnad av vindkraft är mindre sannolik i dessa tätbefolkade områden, samtidigt som vindkraftens baksidor är mer avlägsna rent geografiskt. Med tanke på att stödet för vindkraft i allmänhet är högt bland svenskarna, men minskar markant ifråga om etableringar nära den egna bostaden, väcker detta frågan om kompensation till närboende och lokalt inflytande helt enkelt är mindre relevant för dem som bor längre bort från vindkraftens frontlinje.

Sett till sin helhet visar resultaten att svenskarnas attityder till vindkraftspolitiska förslag formas av en kombination av ideologiska övertygelser och lokala erfarenheter. Tillsammans har dessa faktorer betydelse för hur man ser på både det kommunala vetot och olika former av kompensation. Den stora frågan blir därför hur vi bäst navigerar vidare i dessa skiftande vindar. Men de olika incitamentsförslagen tycks kunna fungera som ett segel att sätta kurs med – inte minst med tanke på att en majoritet av svenskarna ställer sig positiva till dem.

Referenser

- Axelsson, S. (2025). *Åsikter om vindkraft i Sverige 2024. MEK-rapport 2024:4*. Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.
- Axelsson, S., Marzelius, M., & Matti, S. (2024). NIMBY: Borta bra men hemma orört. Lokalt vindkraftsmotstånd bland vindkraftsförespråkare. I U. Andersson, B. Rönnerstrand, & A. Carlander (Red.), *Inferno* (s. 287–301). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Axelsson, S., Marzelius, M., & Pakkala, E. (2025). Vem ska bestämma över var vindkraften byggs? Stödet för vindkraft, lokal etablering och vindkraftsaktörer i Sverige. I B. Rönnerstrand, A. Carlander, P. Öhberg, & A. Bergström. (Red.), *I rörelse* (s. 235–251). SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Bell, D., Gray, T., Hagggett, C., & Swaffield, J. (2013). Re-visiting the ‘social gap’: public opinion and relations of power in the local politics of wind energy. *Environmental Politics*, 22(1), 115–135.
- Bolet, D., Green, F., & Gonzalez-Eguino, M. (2023). How to get a coal country to vote for climate policy: the effect of a “just transition agreement” on Spanish elections results. *American Political Science Review*, 118(3), 1344–1359.
- Burstein, P. (2003). The Impact of Public Opinion on Public Policy: A Review and an Agenda. *Political Studies Quarterly*, 56(1), 29–40.
- Draws, S., & van den Bergh, J. C. J. M. (2016). What explains public support for climate policies? A review of empirical and experimental studies. *Climate Policy*, 16(7), 855–876.
- Ek, K., & Matti, S. (2015). Valuing the local impacts of a large scale wind power establishment in northern Sweden: Public and private preferences toward economic, environmental and sociocultural values. *Journal of Environmental Planning and Management*, 58(8), 1327–1345. <https://doi.org/10.1080/09640568.2014.922936>
- Feldman, L., & Hart, P. S. (2017). Is there any hope? How climate change news imagery and text influence audience emotions and support. *Risk Analysis*, 8(3), 585–602. doi:10.1111/risa.12868
- Ferland, B. (2020). Government Responsiveness under Majoritarian and (within) Proportional Electoral Systems. *Government and Opposition*, 55(4), 595–616. KN2025/02059. (2025). *Intäktsdelning från vindkraftsanläggningar. Kompletterande promemoria till betänkandet Värden av vinden* (SOU 2023:18).
- Lindvall, D. (2023). Why municipalities reject wind power: A study on municipal acceptance and rejection of wind power instalments in Sweden. *Energy Policy*, 180, 113664. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2023.113664>
- Persson, M. (2023). Who got what they wanted? Investigating the role of institutional agenda setting, costly policies, and status quo bias as explanations to income based unequal responsiveness. *Journal of European Public Policy*, 31(7), 1879–1901.

- Prop. 2021/22:210. (2021). *Tidigt kommunalt ställningstagande till vindkraft*. <https://www.regeringen.se/contentassets/9795964638844948b0947cea918a19e5/tidigt-kommunalt-stallningstagande-till-vindkraft-prop.-202122210>
- Schakel, W. (2021). Unequal policy responsiveness in the Netherlands. *Socio-Economic Review*, 19(1), 37–57. <https://doi.org/10.1093/ser/mwz018>
- SFS 1998:808. (1998). *Miljöbalk. 6 kap. Miljöbedömningar*. <https://lawline.se/laws/1998:808>
- Soroka, S., & Wlezien, C. (2010). *Degrees of Democracy*. Cambridge University Press.
- SOU 2021:53. (2021). *En rättssäker vindkraftsprövning*. <https://www.regeringen.se/contentassets/8b16a30f6de3468ab6fa640ebb23851f/en-rattssaker-vindkraftsprovning-sou-202153/>
- SOU 2023:18. (2023). *Värdet av vinden. Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften*. https://www.regeringen.se/contentassets/696eaf4de8394711bde3ca2b8ff4e64c/sou-2023_18_del_1.pdf
- Suškevičs, M., Eiter, S., Martinat, S., Stober, D., Vollmer, E., de Boer, C. L., & Buchecker, M. (2019). Regional variation in public acceptance of wind energy development in Europe: What are the roles of planning procedures and participation? *Land Use Policy*, 81, 311–323. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.10.032>
- Westander, H., & Kaufmann, W. (2025). *Kommunala vetot landbaserad vindkraft 2020–2024*. Svensk Vindenergi.
- Westander, H., & Kaufmann, W. (2026). *Kommunala vetot landbaserad vindkraft 2021–2025*. Svensk Vindenergi.
- Westander. (2025). *Partierna om vindkraft i 143 kommuner*. [Dataset]
- Wlezien, C., & Soroka, S. (2012). Political Institutions and the Opinion-Policy Link. *West European Politics*, 35, 1407–1432.